

2017-05-17

PMMarie Haesert
OmsorgsenhetenSocialnämnden
SOCN 2016/241-759

Uppföljning av projekt hälsokommunikatörer i Nacka

Bakgrund

Det är stora skillnader i hälsa mellan etablerade svenskar och nyanlända invandrare, varför förebyggande insatser behövs för att tidigt motverka försämrad hälsa. Nyanlända invandrare behöver få en introduktion ibland annat hälsofrämjande levnadsvanor och i hur hälso- och sjukvårdssystemet fungerar. De behöver också integreras i samhället, få en utbildning och delta i arbetslivet. Inom dessa områden har hälsokommunikatörerna från Transkulturellt centrum Stockholms läns landsting en viktig roll för att vara en länk mellan nyanlända invandrare och exempelvis den svenska hälso- och sjukvården.

Under hösten 2015 genomförde sociala kvalitetsenheten och arbets- och företagsenheten i Nacka ett gemensamt pilotprojekt i syfte att främja hälsa och förebygga ohälsa bland den nyanlända¹. Den genomfördes med hälsokommunikatörer från Transkulturellt centrum² och två anordnare, Eductus Sickla och Källan Fisksätra Råd & stödcentrum. Pilotprojektet visade goda resultat. Deltagarna tyckte att de lärde sig hur det svenska vårdssystemet fungerar och när individen använder egenvård istället för sjukvård. De fick också motivation till en hälsosam livsstil, till exempel genom val av kost.

Utifrån resultaten från pilotprojektet tog socialnämnden och arbets- och företagsnämnden beslut om att samfinansiera en fortsättning från och med juni 2016 till och med maj 2017. Efter pilotprojektets slut fanns det ett stort intresse av insatsen bland jobb- och utbildningsexperter som anordnar samhällsorientering, boenden för ensamkommande, Nacka gymnasium och ideella verksamheter.

Insatsen hälsokommunikatörer är ett kommunalt och inte ett landstingsansvar då kommuner ansvarar för integration och etablering för nyanlända och framför allt för ensamkommande barn och unga.

¹ PM projekt hälsokommunikatörer 2015

² Transkulturellt centrum är en del av Stockholms läns landsting. Enheten arbetar för att främja hälsa och förebygga ohälsa bland migranter bland annat genom att öka kunskaper hos hälso- och sjukvårdspersonal i transkulturella frågor.



Insatsen har sedan länge använts i olika delar av Sverige med goda erfarenheter. I region Skåne samarbetar 26 kommuner och erbjuder nyanlända både samhällsorientering och hälsokommunikation i syfte att skapa ökade förutsättningar för arbete, försörjning och delaktighet i samhället hos de nyanlända. Region Skåne ser att information om hälsa är en förutsättning för en effektiv och god etableringsprocess.

Tillvägagångssätt och kravställning på anordnare

Ett första informationsmöte om insatsen hälsokommunikatörer hölls i början av maj 2016. Inbjudna var allt från jobb- och utbildningsexperter som anordnar samhällsorientering, boenden för ensamkommande till ideella verksamheter.

De som var intresserade för fortsatt information träffade sociala kvalitetsenheten för en diskussion om förutsättningar för att kunna erbjuda hälsokommunikatörer.

Samtliga anordnare skulle medverka till att sociala kvalitetsenheten kunde genomföra en uppföljning av träffarna. Uppföljningen bestod av uppföljningsmöte och enkätfrågor till deltagarna samt ansvarig personal i gruppen. I uppföljningen ingick dessutom en närvaroregistrering av deltagarna på träffarna.

I uppdraget ingick följande;

- Att planera teman för kurstillfällena tillsammans med hälsokommunikatörer på Transkulturellt centrum
- Att rekrytera nyanlända och flyktingar till gruppverksamheten tillsammans med hälsokommunikatör
- Att tillhandahålla lokaler vid de olika grupptillfällena
- Att förbereda och bjuda på fika vid varje grupptillfälle
- Att tillhandahålla personal vid varje grupptillfälle

Vid två tillfällen (hösten 2016 och våren 2017) presenterades insatsen på möten med jobb- och utbildningsexperter.

Resultat

Under året är det drygt 100 nyanlända, ensamkommande barn och ungdomar och invandrare med bristande kunskaper i svenska som har tagit del av hälsokommunikation genom gruppverksamhet. Totalt har det genomförts 14 grupper.

Verksamhet	Antal grupper	Övrigt
Två boenden för ensamkommande ungdomar, Mensätra och Villa Lidfors	Tre stycken	På ett boende fanns önskemål om fortsättning efter avslutad grupp så där blev det ytterligare en grupp om 6 tillfällen.



Nacka gymnasium	Fyra stycken
Källan, Fisksåtra Råd & stödcentrum	Två stycken
Eductus Sickla – Samhällsorientering	Fem stycken
Ett boende för nyanlända på Sockenvägen	En grupp

Det går inte att ange antal män och kvinnor då alla anordnare inte har skickat in närvarolistor fördelat på kön.

Av de som skickat in enkätfrågor för uppföljning framkommer att det till en början bland ett par av deltagarna har varit lite motstånd och funderingar vad insatsen ska leda till. Efter första tillfället har det dock visats sig att de vill träffa hälsokommunikatören oftare. Bland många av grupperna har det varit veckans höjdpunkt. ”Både roligt och intressant”.

De allra flesta deltagarna tyckte att det som var bra med träffarna var att de fick mycket ny information om faktorer som påverkar hälsan men även om sjukdomar som är aktuella i deras egna liv och vardag. De fick kunskaper om hälsosamma levnadsvanor och om stress, sömn och huvudvärk.

Analys

Hälsokommunikatörernas arbete handlar om att överföra kunskaper om, och motivera till, hälsa och en hälsofrämjande livsstil. Syftet är att förebygga ohälsa och främja hälsa samt att informera och orientera om hur hälso- och sjukvårdssystemet i Sverige fungerar.

Hälsokommunikation kan bidra till en bättre folkhälsa för målgruppen. Utvärderingar från Transkulturellt centrum visar att tillsammans skapas förutsättningar för en ömsesidig läroprocess som främjar vård på lika villkor och en god hälsa för hela befolkningen³.

Vi ser ett växande antal nyanlända flyktingar och invandare till bland annat Nacka kommun. De behöver kunskap om förebyggande insatser och en introduktion i hur hälso- och sjukvården fungerar. En rad studier har visat på ojämlikhet i hälsa mellan svensk- och utlandsfödda och att migration är en riskfaktor för sämre fysisk hälsa, särskilt för flyktingar.

Ohälsa bland nyanlända är ett stort hinder för etablering och så småningom egen försörjning. Hälsokommunikatörer kan möta de nyanlända till exempel i sammanhang där samhällsorientering och svenska för invandrare erbjuds. På det viset samverkar de tidiga stöden för nyanlända ihop, allt i syfte att stödja personer till egen försörjning.

³ Hälsokommunikatörer i Stockholms län. En utvärdering av projektverksamheten 2010-2011. Ulrika Baker och Peter Allebeck, Samhällsmedicinska kliniken, Stockholms Läns Landsting, Avdelningen för Socialmedicin, karolinska Institutet, mars 2012



Migration är även en riskfaktor för psykisk ohälsa. Sveriges kommuner och landsting (SKL) lyfter inom ramen för ”Uppdrag psykisk ohälsa” vikten att stärka en positiv hälsoutveckling för asylsökande och nyanlända.

Utifrån uppföljningen som sociala kvalitetsenheten har genomfört går det inte att säga något om resultat för de enskilda som deltagit då frågor ställs på gruppnivå och inte enskilt. Enligt svaren framkommer att grupperna är mycket nöjda med hälsokommunikatörerna och informationen. Att upplägget i form av dialogpedagogik är väldigt utvecklande också för språket. Anordnarna ser även de mycket positivt på insatsen.

Att implementera nya insatser tar tid och ska få ta tid för att det ska bli hållbart. Det finns ett stort behov av en fortsättning för att möta den växande gruppen av nyanlända flyktingar och invandare. Det finns mycket som talar för att hälsokommunikatörer kan bidra till ökad medvetenhet om hälsa, levnadsvanor och hälso- och sjukvård och därmed vara ett bidrag till ökad jämlikhet i hälsa.

Inför 2018 bör det övervägas om insatsen ska permanentas och därigenom finansieras inom ram samt vilken nämnd som ska ansvara för insatsen. Idag finansieras hälsokommunikatörer delvis genom projektmedel och både av Socialnämnden och Arbets- och företagsnämnden.